Η ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΟΣ

Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ ΜΠΕΡΝΑΡ

ΚΑ'

ΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ καὶ σήμερα τὰ τόσο ἐνδιαφέροντα «Ἀπομνημονεύματα» τῆς μεγάλης Γαλλίδος καλλιτέχνιδος Σάρας Μπερνάρ.

Ὅταν βρέθηκα μόνη στὸ δωμάτιό μου —ἐξακολουθεῖ ἡ περίφημη ἠθοποιὸς— καὶ ξαπλώθηκα στὸ κρεββάτι μου, μὲ τὰ μέλη μου συντριμμένα, μὲ τὸ κεφάλι μου βαρύ, μὲ τὴν καρδιά μου φουσκωμένη ἀπὸ στεναγμοὺς ποὺ μὲ δυσκολία τοὺς συγκρατοῦσα, θέλησα νὰ σκεφτῶ καὶ ν' ἀντιμετωπίσω τὴ θλιβερή μου κατάσταση. Μὰ πρὶν προφτάσω νὰ σκεφτῶ τίποτε, ὁ ὕπνος μοῦ ἔκλεισε τὰ μάτια κι' ἀποκοιμήθηκα βαθειά.

Ὅταν ξύπνησα, δὲν μποροῦσα νὰ συγκεντρώσω τὶς ἰδέες μου. Τί ὥρα ἦταν; Ἄπλωσα τὸ χέρι μου στὸ κομοδίνο καὶ πῆρα τὸ ρολογάκι μου. Θεέ μου! Ἡ ὥρα εἶχε πάει δέκα! Καὶ κοιμόμουν ἀπὸ τὶς τρεῖς τὸ ἀπόγευμα!

Στάθηκα μιὰ στιγμὴ κι' ἀφογκράστηκα. Ἀπόλυτη ἡσυχία βασίλευε μέσα στὸ σπίτι. Ὅλοι κοιμόντουσαν.

Στὸ φῶς τοῦ μικροῦ μου καντηλιοῦ, εἶδα τότε στὸ κομοδίνο ἕνα δίσκο κι' ἐπάνω στὸ δίσκο ἕνα φλιτζάνι μὲ σοκολάτα καὶ μιὰ φρυγανιά. Ἕνα φύλλο χαρτὶ βρισκόταν ἀκουμπισμένο ὁλόρθο στὸ φλιτζάνι, ἔτσι ποὺ νὰ φαίνεται μὲ τὴν πρώτη ματιά. Τὸ πῆρα ἀμέσως στὰ χέρια μου καὶ προσπάθησα νὰ τὸ διαβάσω. Διάβασα τότε τὶς ἀκόλουθες γραμμές, χαραγμένες ἀπὸ τὸ χέρι τῆς ἀγατημένης μου κυρίας Γκεράρ:

«Ἐνῶ κοιμόσουν, ὁ δοὺξ ντὲ Μορνὺ ἔστειλε μιὰ ἐπιστολὴ στὴ μητέρα σου, πληροφορῶντας την ὅτι ὁ κ. Κάμιλλος Ντουσὲ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι ἡ πρόσληψίς σου στὴ Γαλλικὴ Κωμωδία εἶνε βεβαία. Μὴ φοβᾶσαι λοιπόν, ἀγαπημένη μου μικροῦλα, καὶ ἔχε ἐμπιστοσύνη στὸ μέλλον».

Τσιμπήθηκα στὸ χέρι γιὰ νὰ βεβαιωθῶ πὼς ἤμουν ξύπνια. Ἔπειτα ἔτρεξα πρὸς τὸ παράθυρο καὶ κύτταξα ἔξω. Ὁ οὐρανὸς ἦταν κατασκότεινος. Ναί, κατασκότεινος γιὰ ὅλο τὸν κόσμο, μὰ γεμάτος ἀστέρια γιὰ μένα.

Κατόπιν γύρισα στὸ κρεββάτι μου καὶ ἄρχισα νὰ πηδάω καὶ νὰ χορεύω, γελῶντας σὰν τρελλή. Μὰ βλέποντας τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ποὺ ἦταν τοποθετημένη σὲ μιὰ γωνία, στάθηκα ἔτσι ὄρθια ἄπως ἤμουν κι' ἄρχισα νὰ τῆς ἀπευθύνω ἕνα ἀτελείωτο λόγο, προσπαθῶντας νὰ τῆς ἐξηγήσω γιατὶ δὲν θὰ γινόμουν μοναχή. Στὸ τέλος τῆς φίλησα τὰ πόδια καὶ σφίγγοντας τὴν ἐπιστολὴ τῆς κυρίας Γκεράρ μέσα στὰ χέρια μου, πλάγιασα πάλι καὶ σὲ λίγες στιγμὲς ἀποκοιμήθηκα.

Ποιὰ ἦσαν τὰ ὄνειρά μου ἐκείνη τὴ νύχτα; Δὲν τὰ θυμᾶμαι πειά...

* * *

Τὴν ἄλλη μέρα, ὅλος ὁ κόσμος ἦταν καλὸς γιὰ μένα. Ὁ νουνός μου, ὁ ὁποῖος εἶχε ρθεῖ ἀπὸ πολὺ νωρίς, μόλις μὲ εἶδε κούνησε τὸ κεφάλι του μὲ ὕφος εὐχαριστημένο καὶ εἶπε στὴ μητέρα μου:

—Ἡ μικροῦλα μας θὰ θέλη νὰ κάνη κανένα περίπατο. Πληρώνω ἐγὼ τὸ ἀμάξι.

Πράγματι, ἔπειτ' ἀπὸ λίγη ὥρα, ἡ μητέρα μου, ὁ νουνός μου κι' ἐγὼ διευθυνόμαστε πρὸς τὰ Ἠλύσια μέσα σ' ἕνα ὡραιότατο λαντό. Ὁ περίπατος αὐτὸς μοῦ φάνηκε γοητευτικός, γιατὶ μποροῦσα νὰ ὀγειροπολῶ ἐλεύθερα, ἐπειδὴ ἡ μητέρα μου δὲν ἤθελε νὰ κουβεντιάζαμε μέσα στ' ἀμάξι.

Μόλις γυρίσαμε στὸ σπίτι, ἡ καλή μας ὑπηρέτρια Μαργαρίτα ἔτρεξε λαχανιασμένη καὶ μοῦ ἔδωσε μιὰ ἐπιστολή, τῆς ὁποίας ὁ φάκελλος εἶχε τυπωμένες στὴν ἀριστερή του ἄκρη ἐπάνω τὶς λέξεις: «ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ».

Ρώτησα τὴ μητέρα μου μὲ τὸ βλέμμα, ἂν μποροῦσα νὰ τὴν ἀνοίξω. Μοῦ ἀπάντησε ἀμέσως καταφατικά, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπέπληξε τὴ Μαργαρίτα γιατὶ μοῦ εἶχε δώσει τὴν ἐπιστολὴ χωρὶς τὴν ἄδειά της.

Μόλις διάβασα τὶς πρῶτες γραμμές της, φώναξα σὰν τρελλὴ ἀπ' τὴ χαρά μου:

—Μαμά! Μαμά! Μὲ προσκαλοῦν αὔριο στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία»! Ἀκοῦς! Στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία»...

Ἡ ἀδελφές μου, ἀκούγοντας τὶς φωνές μου, ἔτρεξαν καὶ πάνοντάς με ἀπὸ τὸ χέρι, ἄρχισαν νὰ στριφογυρίζουν, φωνάζοντας τραγουδιστά:

—Αὔριο! Αὔριο! Στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία»!...

Ἔπειτα ἀνέβηκα στὸ ἐπάνω πάτωμα γιὰ ν' ἀνακοινώσω τὴν εὐχάριστη εἴδησι στὴν κυρία Γκεράρ, τὴν ὁποία βρῆκα νὰ σαπουνίζη τὰ λευκὰ φορέματα καὶ τὶς ποδιὲς τῶν παιδιῶν της. Μὲ πῆρε ἀμέσως στὴν ἀγκαλιά της καὶ μὲ φίλησε τρυφερά, γεμίζοντάς με σαπουνάδες.

Κατέβηκα κατόπιν τέσσερες—τέσσερες τὶς σκάλες καὶ μπῆκα σὰν ἀνεμοστρόβιλος μέσα στὸ σαλόνι, ὅπου ὁ νουνός μου, ὁ κ. Μεντιέ, ἡ μητέρα μου κι' ἡ θεία μου ἄρχιζαν νὰ παίζουν μιὰ παρτίδα γουίστ. Τοὺς φίλησα ὅλους διαδοχικά, ἀφίνοντάς τους λίγη σαπουνάδα στὸ πρόσωπο. Μὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα μοῦ ἐπατρεπόντουσαν ὅλα. Εἶχα γίνει πειὰ προσωπακότης.

Τέλος, ἡ ἄλλη μέρα, ἡ μεγάλη μέρα ποὺ θὰ παρουσιαζόμουν στὸ διευθυντὴ τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας» κ. Τιερρύ, ξημέρωσε. Τί θὰ φοροῦσα; Αὐτὸ ἦταν τὸ μεγάλο ζήτημα.

Ἡ μητέρα μου ἔστειλε καὶ φώναξε τὴν κατελλοῦ της, ἡ ὁποία ἦρθε ἀμέσως, φέροντας ἕνα σωρὸ καπέλλα. Διάλεξε ἀπ' ὅλα ἕνα λευκὸ μὲ πτκες, μὲ ἀνοιχτογάλαζο μπὸρ καὶ μ' ἕνα μεγάλο φιόγκο. Ἐπειδὴ δὲ ὅλα μου τὰ φορέματα ἦσαν κοριτσίστικα καὶ πολὺ κοντά, ἡ θεία μου Ροζίνα μοῦ ἔστειλε ἕνα δικό της φόρεμα.

Ὦ! αὐτὸ τὸ φόρεμα! Θὰ τὸ θυμᾶμαι σ' ὅλη μου τὴ ζωή. Ἦταν φριχτὸ μὲ τὸ πράσινο χρῶμα του καὶ μὲ τὶς μαῦρες βελουδένιες γαρνιτοῦρες του. Μ' ἔκανε νὰ φαίνωμαι σὰν μαϊμοῦ, μὰ ἀναγκάστηκα νὰ τὸ φορέσω. Εὐτυχῶς τὸ σκέπαζε ἕνα μαντώ, δῶρο τοῦ νουνοῦ μου, ἕνα χαριτωμένο μαντὼ ἀπὸ γκρὸ-γκραὶν μαῦρο μὲ ἄσπρες γαρνιτοῦρες.

Ἔπρεπε, βλέπετε, νὰ ντυθῶ σὰν κυρία ἐκείνη τὴν ἡμέρα κι' ὅλα τὰ φορέματά μου ἦσαν κοριτσίστικα.

Ἡ δὶς Μπραμπέντερ μοῦ πρόσφερε ἕνα ὡραῖο μαντῆλι ποὺ τὸ εἶχε κεντήσει ἡ ἴδια καὶ ἡ κ. Γκεράρ μιὰ ὀμπρέλλα. Τέλος, ἡ μαμά μου μοῦ χάρισε ἕνα δαχτυλίδι μ' ἕνα περίφημο τουρκοκνάζ.

Ἔτσι στολισμένη, πῆγα μαζὺ μὲ τὴν κ. Γκεράρ στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία» μὲ τὸ ἀμάξι τῆς θείας μου, ἡ ὁποία μοῦ τὸ δάνεισε πρόθυμα, νομίζοντας πὼς ἔτσι θὰ ἔκανα μεγαλείτερη ἐντύπωσι.

Μά, ὅπως ἔμαθα κατόπιν, ἡ ἄφιξίς μου αὐτὴ μ' ἀμάξι καὶ μὲ λακὲ χρυσοστόλιστο, ἔκανε μᾶλλον κακὴ ἐντύπωσι στοὺς ἠθοποιοὺς τοῦ θεάτρου.

Ὁ κ. Τιερρὺ μὲ δέχτηκε μὲ καλωσύνη, μοῦ εἶπε μερικὰ λόγια κι' ἔπειτα ἔδωσε στὴν κυρία Γκεράρ ἕνα χαρτί, παρακαλῶντας την νὰ λάβη γνῶσιν καὶ νὰ ὑπογράψη.

Ἦταν τὸ συμφωνητικὸ τῆς προσλήψεώς μου στὴ «Γαλλικὴ Κωμωδία».

Μὰ ἡ κ. Γκεράρ τοῦ ἀπάντησε, ὅτι δὲν ἦταν αὐτὴ ἡ μητέρα μου.

—Ἀ! ἔκανε ὁ κ. Τιερρύ. Τότε, πάρτε αὐτὸ τὸ χαρτὶ καὶ δῶστε το στὴ μητέρα τῆς δεσποινίδος νὰ τὸ ὑπογράψη.

Ἔπειτα σηκώθηκε καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι. Μὰ ἡ χειραψία του αὐτὴ μοῦ προκάλεσε φρίκη. Εἶχε χέρι πλαδαρό, ποὺ ἔσφιγγε χωρὶς θέρμη καὶ εἰλικρίνεια. Μὰ κι' ὁ ἴδιος ἦταν πολὺ ἄσχημος. Εἶχε πρόσωπο κατακόκκινο καὶ βλέμμα φευγαλέο.

Βγαίνοντας ἔξω, συνάντησα τὸν μεγάλο σήμερα ἠθοποιὸ Κοκλέν, ὁ ὁποῖος, μαθαίνοντας ὅτι ἤμουν ἐκεῖ, μὲ περίμενε γιὰ νὰ μὲ συγχαρῆ.

—Ἔ, λοιπόν, μοῦ εἶπε μὲ χαρά. Ἔγινες κι' ἐσὺ δική μας;

Τοῦ ἔδειξα τότε τὸ συμφωνητικὸ καὶ τοῦ ἔσφιξα τὸ χέρι.

Κατέβηκα τέσσερες—τέσσερες τὶς σκάλες, μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ἑτοιμαζόμουν νὰ βγῶ ἔξω, ἔπεσα ἐπάνω σ' ἕναν ὄμιλο κυρίων, ποὺ μοῦ ἔφραζε τὴν πόρτα.

—Εἶσθε λοιπὸν εὐχαριστημένη; μοῦ εἶπε τότε ἕνας ἀπ' τοὺς κυρίους αὐτούς.

—Ὦ! ναί, κύριε Ντουσέ, ἀπάντησα ἀναγνωρίζοντας τὸν λαμπρὸ αὐτὸ προστάτη μου. Πρέπει νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἰδιαιτέρως.

—Μὰ δὲν ἔκανα ἀπολύτως τίποτε γιὰ σᾶς... διαμαρτυρήθηκε ἐκεῖνος. Ἡ «Γαλλικὴ Κωμωδία» σᾶς προσέλαβε γιατί...

—..., γιατί, τὸν συμπλήρωσε ὁ καθηγητής μου κ. Ρενιέ, σᾶς θεωρεῖ ὡς ἕνα μεγάλο κεφάλαιο.

Ἔπειτα, γυρίζοντας πρὸς τὸν κ. Ντουσέ, τὸν ρώτησε:

—Τί σκέπτεσθε γι' αὐτὴ τὴ μικροῦλα, ἐξοχώτατε;

—Σκέπτομαι, ὅτι θὰ γίνη μιὰ πολὺ μεγάλη καλλιτέχνις.

Γενικὴ σιωπὴ ἐπακολούθησε.

—Βλέπω πὼς ἔχετε κι' ἀμάξι! εἶπε εἰρωνικὰ μὲ τὴ χοντρὴ φωνή του ὁ κ. Μπωβαλέ, ὁ πρῶτος τραγωδὸς τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας».

Καὶ ἀκόμα πιὸ εἰρωνικὰ ἐπρόσθεσε:

—Κάνετε μεγαλοπρεπὲς ντεμποῦτο... Φαντάζομαι τί θὰ γίνη ἔπειτ' ἀπὸ λίγο καιρό...

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ἡ συνέχεια.